

// **AVE, CÉZÁR!**

Temetni jöttek

// **VARRÓ ATTILA****COENÉK MÁSODIK Ó-HOLLYWOOD-SZATÍRÁJA BARTON FINK VÍVÓDÓ HŐSE HELYÉBE ELLROY-KARIKATÚRÁK CIRKUSZÁT ÁLLÍTTJA.**

A klasszikus tömegfilm aranykora a 30-as és 50-es évek között a Coen-fivérek számára éppen akkor vált kedvenc vadászterületté, amikor megtették a nagy ugrást korai pályájuk sikeres indie-produkcióitól a stúdiófilmek világába (a kicsiny Circle Film cégtől a Fox és Warner nagypályáig). Nem véletlen, hogy a környezetváltozást egy olyan filmtrilógia kísérte, amelynek darabjai egyöntetűen a szigorú hierarchiára épülő, diktatórikus vállalati gépezetek és a fogaskerekek közé szorult értelmiségi hős küzdelméről meséltek, legyen szó ír maffiaszervezetről, arctalan nagyvárosi óriáscégről vagy akár konkrétan a hollywoodi lidércnyomásról. A Coen-fivérek negyed századdal később már nem csupán sikeres *mainstream* rendezőként, de ráadásul – az utóbbi években pályájuk során először – bérforgatókönyvírói tapasztalatokkal (olyan álomgyári bálványok mellett, mint Spielberg vagy Angelina Jolie) látogatnak vissza a Barton Fink íróbörtönét jelentő hajdani Capitol Pictures falai közé – ám idei hősiük már nem szorongó New York-i intellektüel, aki sorozatgyilkos hőse felhevült, gennye-

dző agyának szűk hotelszobájába zárva küszködik a rá bízott birkózófilm munkájával, hanem kéréses szívű, vérprofi „problémamegoldó” a stúdiónál, aki rendezők, sztárok sötét ügyeit bonyolítja a háttérből. Eddie Mannix cápafigurája – ugyancsak életmű-úttörőként – ismert, létező figura (az MGM hírhedt kisleány volt két évtizedig), ami szorosabb rokonságba állítja a *Rendíthetetlen* és a *Kémekek hídja* kisember-héroszaival, mint a Coen-univerzum jellegzetes csapdába szorult balekjaival, akik többnyire legendás szerzői életművek lapjairól/kockáiról lettek összegyűrva, legyen szó Hammett-regényekről (*A halál keresztútján*), Capra-filmekről (*A nagy ugrás*) vagy Polanski és Kubrick-opuszokról (*Hollywoodi lidércnyomás*). Mannix buzgó katolikusként és tisztos családapaként munkaidőben mély hivatástudattal zsarol, veszteget és terrorizál, alakja a hajdani kövér, szivaros zsarnokfigurák fiatalabb kiadása – a sztori szűk 27 órájában számos problémát

„Ízekre szedi magát az álomgyárat”
(George Clooney)

intéz sikerrel revüsellő terhességétől homoszexuális botrány eltussolásán át a legnagyobb sztár elrablásáig, miközben feltárulnak a filmipar árnyoldalának megtörtént esetei és híres városi legendái: a *Nagy álomból* átemelt nyitójelenet után a film inkább a mesébe illő valóság felé veszi az irányt és kíméletlenül ízekre szedi magát az Álomgyárat.

Aki azonban ezek alapján egyfajta James Ellroy *Light*-ra számít, és az *Ave, Cézár!* elődeit a *Hollywoodi lidércnyomás*, *Az ember, aki ott se volt* vagy a *Félszemű*

karcosabb revízióiban reméli, súlyosan csalódnai fog: Coenék ismét csak az *Arizonai ördögfióka* óta jól bevált sokszereplős *madcap* komédiák sablonjait követik, persze a tőlük elvárható remek karakterérezéssel, frappáns humorral és olajozott dramaturgiával (ahol még a legöncélibbnek tűnő epizódok is meglik helyüket a teljes mozaikképben). Az összkép inkább szatirikus nosztalgiafilmeket idéz, amolyan *Grand Hollywood Hotelt*, ahol az alkotók elnéző mosoly helyett kaján vigyorral rángatják a figurákat egyik abszurd szituációból a másikba – ám *A nagy Lebowskij* vagy az *Ő testvér, merre visz az utad?* szerethető lúzerkompániája immár egy velejéig rothadt és idióta világot fest meg, ami a látszattal ellentétben jóval inkább a kortárs, mintsem a klasszikus Hollywoodról alkotott szerzői kép. A *Fargót* vagy a *Lebowskit* kultfilmévé varázsló mélyszéles empátia és a karakterekből fakadó természetesség, ami a legbizarrabb szituációt is átélhetővé, sőt kínosan ismerőssé tette, átadta helyét valami eredendő keserűségnek és dühnek, amit a legszellemesebb poénok vagy színészi finomságok (Fiennes és Brolin) sem tudnak átízlelni. Ebben a Hollywoodban mindenki valaki más ura vagy szolgája, a színészek írókat hülyítenek, a rendezők sztárokat farkalnak, a producerek felfelé nyalnak, lefelé taposnak – az alkotópáros akár a bábjátékos „fixer” antihőseiben, akár az emberrablásért felelős idealista, tojásfejű írócsapat alakjában helyezi magát a képbe, ebből az egyetemes gyűlöletből önmaguknak is bőséggel kijut. Filmtörténeti közhely ma már egyenlőségjelet tenni az 50-es években felfutó ókori nagyeposzok Rómája és a dűledező Ó-Hollywood közé: az *Ave Cézár*-ban azonban elmarad a *Quo Vadis*, *A palást* és a *Ben Hur* krisztusi megváltása – miként a filmbeli Jézus végig arctalan epizód-alak, úgy az álomteremtő művészi küldetés nemességébe vetett „tudják, a srácoknak!”-hit sem sejlik már fel a friss opuszban. Coenék hitehagyott Antoniusa szerint ezen a Hollywoodon tényleg nincs mit dicsérni.

AVE, CÉZÁR! (Hail, Caesar!) – amerikai, 2016. Rendezte és írta: **Joel és Ethan Coen**. Kép: **Roger Deakins**. Zene: **Carter Burwell**. Szereplők: **Josh Brolin** (Mannix), **George Clooney** (Whitlock), **Alden Ehrenreich** (Hobie), **Scarlett Johansson** (DeeAnna), **Ralph Fiennes** (Laurentz). Gyártó: **Working Title Films**. Forgalmazó: **UIP-Duna Film**. Szinkronizált: 106 perc.

